

Գ Ի Ր Ք Վ Ե Ց Ե Ր Ո Ր Դ

ԹԱԳԱՎԱՌՈՒԹՅՈՒՆ ԼԵՎՈՆ ԿԱՅՈՒՆԻՐ՝

Վասիլի մահից հետո թագավորեց նրա որդի Լևոնը՝ քսանհինգ տարի և լոթ ամիս: Նրա եղբայր Ստեփանոսը, լինելով հոգևորական և սինկելլոս, Փոտ պատրիարքի մոտ էր, նրա կողմից էր առաջ քաշվում ու դաստիարակություն ստանում: Կայսրը հոգևորականներով, կերոններով ու կառքերով ստրատելատ Անդրեասին և այլ սենատորների հրիսուպոլիս ուղարկեց և Միքայելի աճյունը գերեզմանից հանել տալով, նոճու ծառի փայտից պատրաստված դագաղի մեջ, դեսպակի վրա դրած, շուքով, կալսերական պստիվներով, քաղաք բերեցին, օրհներգությամբ այն մինչև Սուրբ Առաքելոց [տաճարը] ուղեկցեցին և շիրիսում ամփոփեցին²: Ուղեկցողների մեջ էին նաև նրա եղբայրները:

2. Դրանից հետո կայսրը վերահիշյալ ստրատելատ Անդրեասին, անցյալում դրոմոսի լոգոթետի պաշտոնը վարած Հովհաննես Հագիոպոլիտեսի, շատ դարգացած մեկի հետ սուրբ Սոփիա ուղարկեց: Նրանք բեմ բարձրանալով, ի լուր ամենքի ընթերցեցին Փոտ պատրիարքի դեմ ուղղված ամբաստանագիրը, և նրան [պատրիարքական] աթոռից ցած առնելով, աքսորեցին Արմոնիանների Բորգոնի՝ մականվանյալ վանքը: Կայսրը պատրիարք նշանակեց իր եղբայր Ստեփանոս սինկելլոսին⁴, որին ձեռնադրեց պրոտոթրոնոս⁵ Թեոփանեսը: Ստեփանոսը պատրիարքի պաշտոնում ապրեց վեց տարի և հինգ ամիս և հոգին ավանդելով, թաղվեց Ուկենոն վանքում:

3. Կայսրը Ստիլիանոս Զաուցեսին⁶ շնորհեց մագիստրոսի պատվաստիճանը և նշանակեց դրոմոսի լոգոթետ:

4. Հյուպսիլե կոչվող քաղաքը՝ հանձնվեց հագարացիներին, որոնք նրա ողջ բնակչությունը գերի քշեցին: Սոֆիեի⁷ մոտ մեծ հրդեհ ծագեց, ի միջի այլոց ճարակ դարձավ նաև սուրբ առաքյալ Թովմայի տաճարը, որը Լևոն կայսրը հոյակապ վերականգնեց:

5. Կայսրը Եվխայիտա մարդ ուղարկեց և Թեոդորոս Սանտաբարենոսին քաղաք բերել տվեց: Սխուրի գոմեստիկոս Անդրեասը և մագիստրոս Ստեփանոսը՝ Կալոմարիայի մականվանյալը, որոնք Սանտա-

բարենոսի կողմից բազմիցս էին վասիլ կայսեր առաջ զրպարտվել, հայտնեցին [լևոն] կայսեր, թե Փոտն ու Թեոդորոս Սանտաբարենոսը ցանկացել են կայսր հռչակել Փոտի ազգականներից մեկին: Դրա վրա կայսեր հրամանով երկուսին էլ Պեգեի պալատը բերեցին և նույնի կարգադրությամբ էլ տնային կալանքի ենթարկեցին: Նրանց դեմ ներկայացված մեղադրանքների քննության համար յուրարկվեցին նույն Ստեփանոս մագիստրոսը, Անդրեաս դոմեստիկոսը, պատրիկներ Կրատերոսն⁹ ու Գումերը¹⁰ և Հովհաննես Հազիոպոլիտեսը: Նրանք Փոտ պատրիարքին բերելով, արդ ու պատվով դահ նստեցրին, իրենք էլ նստեցին և սկսեցին հարցաքննությունը: Անդրեաս դոմեստիկոսը հարցրեց պատրիարքին. «Ո՛վ տեր, ճանաչո՞ւմ ես Թեոդորոս աբբային»: Նա պատասխանեց. «Ըս Թեոդորոս աբբա չեմ ճանաչում»: Անդրեասը հարցրեց. «Աբբա Թեոդորոս Սանտաբարենոսին չե՞ս ճանաչում»: Պատրիարքն ասաց. «Ըս ճանաչում եմ վանական Թեոդորոսին, Եվխայիտայի արքեպիսկոպոսին»: Երբ Սանտաբարենոսին ներս հրավիրեցին, Անդրեասն ասաց նրան. «Կայսրը քեզ հարց է տալիս՝ ո՞ւր են թագավորությանս դրամներն ու իրերը»: Նա պատասխանեց. «Նրա մոտ, ում տվել էր այդ ժամանակվա կայսրը: Արդ, քանի որ այժմ կայսրը պահանջում է, նա իրավունք ունի հետ վերցնել դրանք»: Անդրեասի հարցին, «ասա, ո՞ւմ էիր ուզում կայսր անել, երբ [լևոն] կայսեր հոր՝ իր որդուն կուրացնելու խորհուրդ էիր տալիս, քո՞ ազգականին, թե՞ պատրիարքի», նա պատասխանեց. «Ինձ ներկայացված մեղադրանքների էությունն ինձ անծանոթ է»: Ստեփանոս մագիստրոսն ասաց. «Դու չէի՞ր կայսեր խորհուրդ տվողը այդ հարցի շուրջ պատրիարքին հարցաքննության ենթարկելու»: Դրա վրա [Սանտաբարենոսն] իսկույն իրեն պատրիարքի ոտքերին գցեց ու ասաց. «Երդվեցնում եմ քեզ, տե՛ր, հանուն աստծո, ինձ կարգալույծ արա և հետո, երբ այլևս հոգևորական չեմ լինի, թող ինձ պատժեն որպես ոճրագործի: Ես նման բաներ կայսեր չեմ ասել»: Պատրիարքն ասաց. «Տե՛ր Թեոդորոս, երդվում եմ իմ հոգու փրկությամբ, դու արքեպիսկոպոս ես և այդպիսին էլ կմնաս: Անդրեասը այդ խոսքերի վրա զայրացած, ասաց. «Աբբա՛, դու խորհուրդ չտվեցի՞ր կայսեր, որպեսզի նա իմ միջոցով պատրիարքին հարցաքննության ենթարկի»: Սանտաբարենոսը պատասխանեց, թե ոչնչի տեղյակ չէ: Նրանք, վերադառնալով կայսեր մոտ, զեկուցեցին հարցաքննության արդյունքները: Կայսրը պատրիարքի դեմ որևէ ճշմարտանման մեղադրանք ձեռք չբերելու առթիվ սարսափելի դայրացած ու բարկացած, մարդ ուղարկեց ու Սանտաբարենոսին սաստիկ գանա-

հարելով, Աթենք աքսորեց: Այնուհետև նա այնտեղ մարդ ուղարկեց և կուրացնելով նրան Արևելք աքսորեց: Բազում տարիներ անց նա նրան աքսորից հետ կանչեց, քաղաք մտցրեց, կարգադրելով նոր եկեղեցուց նրան մթերաբաժին տրվի: Սանտարարենոսը վախճանվեց Կոստանդինի և նրա մոր Զոեի թագավորության ժամանակ:

6. Լևոնի թագավորության օրոք¹¹ Լոնգիբարգիայի դուքսը, որ Ֆրանկիայի ոեքսի փեսան էր եղել, կայսեր դեմ ապստամբություն բարձրացրեց և համայն երկիրն իրեն ենթարկեց: Կայսրը, իմանալով այդ մասին, էգիոնի ապստամբությունը¹² ճնշելու համար արևմտյան բոլոր բանակաթեմերի ղորքերով սեղանապետ Կոստանդինին ուղարկեց: Ճակատամարտում Կոստանդինի զորքերը պարտություն կրեցին և սրի քաշվեցին, հազիվ Կոստանդինը փրկվեց: Այն ժամանակ օրվա վեցերորդ ժամին արեգակի խավարում էլ եղավ¹³, այն աստիճան, որ աստղերն անգամ երևացին, փչեցին սաստիկ քամիներ, կայծակ ու որոտ. սուրբ Կոստանդինի հրապարակի աստիճանների վրա յոթ հոգի շահ-ժահառ եղան:

7. Հագարացիները պաշարմամբ գրավեցին Սամոսը, ուրիշների թվում դերի վերցրին և նրա ղորավար¹⁴ Պասպալասին: Լևոն կայսրը Զաուցեսին շնորհեց վասիլեոպատորի պատվաստիճանը¹⁵, որի հիմնադիրը ինքը Լևոնն էր: Քանզի [Լևոնը] արդեն սիրելի էր [Զաուցեսի] դստեր, որի ամուսին Թեոդորոսին, մականունը Գունիացիցես¹⁶, թու-նավորել սպանել էին:

8. Ստեփանոս պատրիարքի վախճանվելու առթիվ նրա փոխարեն պատրիարք ձեռնադրվեց Անտոնիոսը, մականունը Կավլեաս¹⁷:

9. Լուր հասավ, որ Բուլղարիայի իշխան Սիմեոնը¹⁸ որոշել է հոռմայեցիների դեմ արշավել, որպես առիթ օգտագործելով հետևյալ հանգամանքը: Վասիլեոպատոր Զաուցեսը ուներ Մուսիկոս անունով ներքինի մի ծառա, որն ընկերացավ հելլադացի¹⁹ շահամու ու դրամապաշտ առևտրականներ Ստավրսկիոսի և Կողմասի հետ: Վերջիններս, ցանկանալով Մուսիկոսի միջնորդությունից օգուտ քաղել, բուլղարների հետ առևտուր անելու վայրը տեղափոխեցին Թեսաղոնիկե²⁰: Այնտեղ նրանք առևտրի մեջ խաբում էին բուլղարներին: Իր բուլղարներն այդ մասին Սիմեոնին հայտնեցին, վերջինս դիմեց Լևոն կայսեր: Լևոնը Զաուցեսի հանդեպ տաժաժ մտերմության առաջ տեղի տալով, ասե-ինչ զրպարտություն էր համարում: Սիմեոնը՝ գազազած, հոռմաչեցի-ների դեմ զենք բարձրացրեց²¹: Կայսրը նրա դեմ ստրատելատ Կրևնի-տեսին²² ուղարկեց, տալով բազում զորք ու հրամանատարներ: Մեկե-

դոնիայում տեղի ունեցած ճակատամարտում հռոմայեցիները պարտվում են, հենց Կրենիտեսը, ինչպես և հայազգի Կուրտիկեսը²³ և շատ ուրիշներ սրախողխող են լինում: Սիմեոնը լևոն կայսեր հետերիայում ծառայող խազարների էլ գերի վերցրեց, որոնց քթերը կտրելով քաղաք ուղարկեց՝ համոթ հռոմայեցիների: Կայսրը, տեսնելով նրանց, լցվեց զայրույթով և նիկետասին, մականունը Սկլերոս, թուրքերին²⁴ նվերներ տալու և նրանց Սիմեոնի դեմ պատերազմի հանելու նպատակով, դրոմոններով Դանուբ գետն ուղարկեց: [Նիկետասը] հանդիպեց [թուրքերին], համոզեց նրանց Սիմեոնի դեմ զենք բարձրացնել և, նրանցից պատանդներ վերցնելով, կայսեր մոտ վերադարձավ: Կայսրը որոշեց բուլղարների դեմ պատերազմել և՛ ցամաքով, և՛ ծովով: Նա ծովով Եվստաթիոս դրունգարին ուղարկեց, իսկ ցամաքով՝ պատրիկ Նիկեփոր Փոկասին²⁵, որն Անդրեասի վախճանվելուց հետո սխուրիի դոմեստիկոս էր դարձել: Երբ սրանք հասան Բուլղարիա, կայսրը Սիմեոնի մոտ քվեստոր Կոստանդինակիոսին ուղարկեց, քանզի դեռևս հույս ուներ պահպանել խաղաղությունը և ուղում էր [Սիմեոնի] հետ դաշինք կնքել: Սիմեոնը ենթադրելով, որ Կոստանդինակիոսը ինչ-որ նենգ նպատակով է իր մոտ ժամանել, նրան ձեռք գցելով, բանտ նետեց: Երբ Սիմեոնը իր ուշադրությոնը Նիկեփորի բանակի վրա էր բևեռել, թուրքերը ներխուժելով համալն Բուլղարիան ասպատակեցին: Սիմեոնը, լսելով այդ մասին, դարձավ թուրքերի դեմ: Վերջիններս անցնելով [Դանուբը], բուլղարների հետ պատերազմի են բռնվում և գլխովին պարտության մատնում նրանց: Սիմեոնը հազիվ փրկվեց Դրիստրայում²⁶: Թուրքերը կայսեր խնդրեցին, որ նա գնի իրենց ձեռք գցած բուլղար ռազմագերիներին, ինչ որ նա արեց, նրանց գնման համար քաղաքացիներ²⁷ ուղարկելով: Սիմեոնը դրունգար Եվստաթիոսի միջոցով կայսրից խաղաղություն էր աղերսում: Կայսրը դրան ընդառաջ գնաց և այդ գործով լևոն խիրոսֆակտեսին ուղարկեց, իսկ դոմեստիկոս Նիկեփորը և դրունգար Եվստաթիոսը հրաման ստացան իրենց զորքերով վերադառնալ: Սակայն Սիմեոնը լևոն խիրոսֆակտեսին ոչ միայն տեսության շարժանացրեց, այլ բանտ նետեց, իսկ արշավելով թուրքերի դեմ, բոլորին սրի քաշեց, քանզի նրանք չկարողացան հռոմայեցիներից օգնություն ստանալ: [Սիմեոնը] իր տարած հաղթանակի առթիվ փքված վերադառնալով, լևոն [խիրոսֆակտեսին] ասաց. «Քանի չեմ ստացել բոլոր բուլղար ռազմագերիներին, խաղաղություն չեմ կնքի»: Կայսրը համաձայնվեց ռազմագերիներին վերադարձնել: Եվ այսպիսով, լևոն [խիրոսֆակտե-

սի] հետ [Բուլանդին] եկավ բուլղար Թեոդորոսը, Սիմեոնի մտերիմը, որը և ստացավ նրանց:

10. Այն պատճառով, որ կայսրը շատ էր սիրում դոմեստիկոս Նիկեփորին, վասիլենպատոր Զաուցեսը նրա մեջ ապագա տիրակալ էր տեսնում և դրա համար ուղում էր նրա հետ խնամիական կապեր հաստատել: [Նիկեփորը] մերժեց դա, որպեսզի չլսեն կայսեր կասկածելու սուրի շտա: Դրա վրա Զաուցեսը՝ դաժաղաժ, նրան դրպարտեց և սլաշտոնանկ արեց: Նրա փոխարեն սխուրի դոմեստիկոս նշանակվեց մագիստրոս Կատակալոնը²⁸: Նիկեփորը երկար ժամանակ անզբաղ մնալուց հետո դարձյալ զորավար է նշանակվում՝ Թրակեսին բանակաթեմի: Նա իր ողջ կյանքում պատերազմներում բազմաթիվ ու հույակալ սխրանքներ գործեց, հազարացիների և այլ ժողովուրդների դեմ բազում հաղթանակներ տարավ և պատկանելի հասակում իր մահով վախճանվեց, թողնելով որդիներ Վարդասին և Լևոնին: Վարդասը, լինելով Լեվոն կայսեր անչափ մտերիմը, սիրված էր և գուրգուրանքի արժանացած, նա կայսեր համար ծուռայություններ էր կատարում: Իսկ կայսրը, ինչպես ասվեց, Կատակալոնին դոմեստիկոս նշանակելով Սիմեոնի դեմ ուղարկեց, նրա հետ միասին նաև պրոտովեստիարիոս Թեոդոսիոս պատրիկին²⁹: Արևելյան բոլոր բանակաթեմերի և տաճարների զորքերն անդան [Արևմուտք] Բուլղարոֆիզոնում³⁰ տեղի ունեցավ ճակատամարտ, որտեղ հռոմայեցիները շարաշար պարտություն կրեցին և գլխովին ոչնչացան: Զոհվածների մեջ էր և պրոտովեստիարիոս Թեոդոսիոս: Դրա վրա Խերսոնի բնակիչներն էլ իրենց զորավար Սիմեոնին սպանեցին, Հովնանի որդուն³¹: Հազարացիներն էլ Կորոնը³² գրավեցին՝ Կապադովկիայում:

11. Կայսրը գնաց Դամիանոսի [ազարակները], իր հետ տանելով Զաուցեսի դուստր Զոնին, ինչպես և հենց Զաուցեսին: Կայսեր կին Խեոփանոն³³ այնտեղ ներկա չէր, նա Վլախեսոնայի սուրբ գերեզմանն էր հսկում: Երբ կայսրը վճռեց մնալ Դամիանոսի [պալատում], Զաուցեսի մարդիկ, այդ թվում և Զաուցեսի որդի Տավցեսը³⁴ և մնացածները խորհուրդ արեցին գիշերը կայսեր սպանել: Զոնն, որ կայսեր հետ էր քնած, շուրջ լսելով, լուսամուտից ցած նսլեց: Շուրջը դադարեց: Երբ իր մեջ կասկած չմնաց, որ սուկալի դավադրություն է նյութված, նա զարթնեցրեց կայսեր և հայտնեց տեղի ունեցածի մասին: Կայսրն իսկույն նավ մտավ, անցավ Պեգե՝ բուրգին, այդ թվում և Զաուցեսին [Դամիանոսի պալատում] թողնելով: Առավոտ կանուխ պալատ մտնելով, նա վիզլայի դրունգար Հովհաննեսին պաշտոնանկ արեց և նրա

փոխարեն հետերիարխ նիկողայոսի որդի Պարդոսին նշանակեց: Նիկողայոսը կայսեր մտերիմ ու հավատարիմ մարդ էր, նա միշտ տեղյակ էր պահում նրան Ձառուցեսի բոլոր գաղտնիքներն ու նրա վերաբերյալ ամեն ինչ: Այսուհետև ահա կայսրը Ձառուցեսի սենյակը չէր մտնում, մինչև որ մագիստրոս Լեոնը՝ մականունը Թեոդոտակիս, նրանց շահտեցրեց:

12. Վախճանվեց կայսրուհի Թեոփանոն³⁵, թագավորելով տասներկու տարի: Նա հրաշագործ էլ դարձավ, նախանձի զգացմունքին անմասն: Ձուեի բարձրացումը նա հեղորեն տարավ և իր ողջ կյանքն անցկացրեց ողորմություն բաժանելով ու աղոթելով:

13. Լեոն կայսրը Ձառուցեսի դուստր Ձուին թագադրեց և հետև աճուսնացավ: Պսակի արարողությունը կատարեց պալատի քահանան՝ մականունը Սինապես: Արարողությունը կատարողը, սակայն, կարգալույծ արվեց, իսկ Ձուեն էլ մեկ տարի և ութ ամիս թագավորելով, վախճանվեց: Նրա մարմինն ամփոփելու համար շիրիմ պատրաստեցին, որի վրա փորագրված էր հետևյալ տառանգությունը. «Բաբելոնի դուստրը բազմաշարչար»³⁶:

14. Մուսիկոսին և Ստավրակիոսին կայսեր առջև ամբաստանեցին, թե նրանք վասիլևոպատորին բարեխոսելու համար զորավարներից, անգամ իշխանավորներից կաշտոք են վերցնում: Մի անգամ Ստավրակիոսը զորավարներից մեկի նամակով մտավ վասիլևոպատորի մոտ, իսկ հելիակոնում կանգնած կայսրը տեսնելով նրան, հետևից ինքն էլ մտավ և վզից բռնելով դուրս հանեց, իբրև թե զորավարների մասին հարցուփորձ անելու: Բերելով Մոնոթիրոն³⁷, նա առավ նամակը, նրան դուրս շարժեց, իսկ ներկաներին կարգադրեց նրան պալատից դուրս հանեն և վանական խուզեն: Մուսիկոսը, լսելով այդ մասին, իրեն կորցրեց: Կայսրը, մտնելով ալևտեղ, որտեղ Մուսիկոսը ներկայացել էր Ձառուցեսին, պարանոցից քարշ տալով՝ դուրս հանեց, կարգադրեց կիսոնիտ խրիստոֆորոսին նրան Ստուդիոսի վանքում վանական խուզի: Շատ շանցած Ձառուցեսը վախճանվեց պալատում³⁸, նրա մարմինը Բուկոլեոնից իջեցնելով, տարան թաղեցին Կավլեսաի վանքում:

15. Թագավորության տիրանալու ախորժակներ ունեցող էպիկտես³⁹՝ վասիլը բարեկամացավ ծայրումով հագարացի Սամոնաս⁴⁰ կուլիկուլարիոսի հետ: Նա համարձակորեն վստահեց Սամոնասին, ասելով նրան, թե «մեր մորաքույր Ձուեի մեռնելու պատճառով կայսրը հաստատ ուրիշ կին է առնելու և մեզ դուրս շարտելու: Արդ, դու ինձ խոսք տուր, որ գաղտնիքը կպահես, իսկ ես մեր ողջ անելիքը կվստա-

հեմ քեզ»։ Սամոնասն այդպես էլ արեց, ծանոթացավ նրա ամբողջ մեքենայություններին և դալով կայսեր մոտ, ասաց. «Ուզում եմ, տե՛ր, քեզ առանձին մի բան ասել, որը ինձ, ասողիս, մահ կպատճառի, նմանապես քեզ, եթե այն լուսնյան մատնվի»։ Եվ նա կայսեր հաղորդեց Վասիլի բոլոր խարդավանքները։ Երբ կայսրը նրա հայտնածի ճշմարտացիությանը կասկած հայտնեց և ասաց, թե գուցե այդպես էլ ասում որևէ մեկի դրդամբ, Սամոնասն ասաց. «Եթե դու ուզում ես համոզված լինել, ապա ցանկացածդ մարդկանց իմ սենյակն ուղարկիր, ես նրանց կթաքցնեմ, թող նրանք Վասիլի ու իմ միջև եղած խոսակցությունը դրի առնեն, այն ժամանակ դու այլևս չես կասկածի, որ իմ ասածների մեջ ոչ մի սուտ բան չկա»։ Կայսրն ուղարկում է պրոտովեստիարիոս Խրիստոֆորոսին և կիտոնիտ Կալոկիրիսին։ Նրանք բարձրացան Սամոնասի սենյակը և թաքնվեցին։ Սամոնասը, խարդավանելով Վասիլին և [իր հավատարմության մասին] երդում տալով, համոզեց նրան բացորոշ ասել իր նյութած դավադրության մասին, ինչպես և հիշատակել իր դավակիցների անունները։ Կալոկիրիսն ու Խրիստոֆորոսը, լսելով նրա ասածը, գրի առան, և երբ [Վասիլն ու Սամոնասը] գնացին ճաշելու, նրանք իջնելով, գրվածքը ներկայացրին և ընթերցեցին կայսեր։ Դրա վրա կայսրը կանչելով Վասիլին, 24 հազար միլիարեսիա՝ տվեց՝ իբրև թե նրա մորաքույր Զոեի կողմից որպես հոգու փրկություն իրեն կտակ թույնված, և Մակեդոնիա ուղարկեց, իսկ նրան դավակից դարձած վիդլալի դրունգար Պարգոսին ուղարկեց Ստիպիոտեսի մոտ, որպես թե նրան առնի բերի, բայց վերջինս նախօրոք ստացած լինելով կայսեր նամակը, Պարգոսին բանտարկեց։ Իսկ կայսրը հետերիարխ Նիկողայոսին էլ քաղաքից դուրս հանեց։ Այնուհետև նա Մակեդոնիայից Վասիլին բերել տվեց. հարցաքննության ենթարկեց, հետո սաստիկ գանսահարեց, նրա մազերը խանձեց և քաղաքում ծանակելուց հետո, Լիթենք աքսորեց։ Կայսրը բոլոր մագիստրոսներին ու իշխանավորներին հրավիրելով, նրանց ներկայությամբ ընթերցեց Սամոնասի հաղորդածները։ Նրանք սնշափ դրվատեցին [Սամոնասին] իբրև կայսեր կյանքի փրկւորարի, և ասացին, թե նա արժանի է մեծագույն պատվի։ Կայսրն անհապաղ նրան արժանացրեց պրոտոսպաթարի պատվին և իր մտերիմը դարձրեց։

16. Վախճանվեց պատրիարք Ստեփանոսը, և նրա փոխարեն պատրիարք ձեռնադրվեց Նիկողայոս Միստիկոսը⁴², իմաստությամբ ու պարկեշտությամբ մեծապես օժտված մի մարդ։ Հազարացիները դրավեցին Դեմետրիաս քաղաքը Հելլադա բանակաթեմում։

17. Լևոն կայսրը թագադրում է Աննային, Զառուբայի դուստր Զոեի դստեր, քանդի Աննան, ավգուստա չլինելու պատճառով իրավունք չունեի կարգով սահմանված ընդունելությունները կատարելու: Կայսրը Օպսիկիոն բանակաթեմից գեղադեմ ու յիբրուն մի աղջիկ բերեց, անունը Եվդոկիա, որի հետ ամուսնացավ ու թագադրեց: Նրանից նա արու զավակ ունեցավ, բայց ծննդաբերության ժամանակ և՛ մայրը, և՛ երեխան վախճանվեցին:

18. Կայսրը սուրբ Առաքելոց տաճարի մոտ եկեղեցի կառուցեց, հանուն իր նախորդ կին Թեոփանյի: Նա կառուցեց նաև սուրբ Ղազարոսի եկեղեցին՝ Տոպոյ կոչվողը⁴³, այնտեղ նաև ներքինիների վանք: Հենց այստեղ նա բերեց ու ամփոփեց սուրբ Ղազարոսի և նրա քույր Մագդաղինեի աճյունները: Երբ զինվորներն զբաղված էին այդ եկեղեցիների կառուցման աշխատանքներով, տֆրիկացիները⁴⁴ գրավեցին Սիկիլիայի Տավրոմենիոնը, և հռոմայեցիների մեծ կոտորած եղավ: Հազարացիները գրավեցին նաև Լևանոսը և բուզում ժողովուրդ գերեվարեցին:

19. Մեսոպոտեմիոստեի օրը կայսրը երթ կազմակերպեց և գնաց դեպի սուրբ Մովսիս: Երբ մոտեցավ սուրբ դռներին, մեկը բեմից թրուշելով, հաստ գավազանով նրա գլխին ուժգին հարվածեց: Նա իսկույն կսպաներ նրան, եթե ինչ-որ նախախնամությամբ գավազանի ծայրը չկպչեր պոլիկանդելոնին, և հարվածի թափը մի փոքր չկոտրվեր: Կայսեր գլխից սկսեց առատ արյուն հոսել, և իշխանները իրար անցած փախուստի դիմեցին: [Կայսեր] եղբայր Աղեքսանդրը հիվանդություն պատճառաբանելով, երթին չէր մասնակցել, որը և առիթ ևս վեց ղափաղ ռուբյան մեղքը նրան բարդելու: Կայսեր հարվածողը ձերբակալվեց և, սարսափելի խոշտանգումների հնթարկվելով, ասաց, թե դավադրության մասնակից ոչ ոքի չգիտե: Նրա ձեռքերն ու ոտքերը կտրեցին և ձիարշավարանի սֆենդոնեում նրան կրակը գցեցին⁴⁵: Այդ օրվանից ահա նման երթին վերջ տրվեց: Որոշ ժամանակ անց այդ եկեղեցու տնտես ամենախմաստուն Մարկոս վանականը ավագ շաբաթ օրը կատարեց մեծ Կոզմասի տետրաօդիոնը և, կայսեր հետ միասին ձաշելիս, աղերսում էր նրան չվերացնել այդ երթը: Երբ կայսրը մերժեց, Մարկոսն ասաց. «Ո՞վ կալսր, ո՞չ գույրացիր, ո՞չ էլ բարկացիր. քանզի Դավիթ մարգարեն նախօրոք գրած էր. որ քեզ հետ այդ բանը կատարվելու էր: Նա կանխասացություն էր տրել. «որ ինչ անիրաւեցաւ թշնամին ի սրբութեան քում: Պարծեցան ատելիք քո ի մէջ բարեկենդանութեան քո»⁴⁶: Դու, ո՞վ տես, դեռ տեսր տարի կթագավորես»: Այդպես էլ Ե-

ղավ: Իր վիրավորվելուց տասը տարի անց, նույն օրը, նա հոգին աւ-
վանդեց:

20. Կայսեր շորրորդ կին Զոեն, թեև կայսեր հետ սլաւատում էր,
բայց թագադրված չէր: Բուլղարների ներսուժումները նեղում էին հոռ-
մալեցիներին: Հագարացիները. խմանալով դրանց մասին, սլատերադ-
մական նավատորմիղ հանդերձեցին և նրա ծովակալ նշանակեցին ծա-
գումով Ատտալիա քաղաքից Լևոն Տրիպոլսեցուն⁴⁷, քրիստոնյաների հա-
վատքը ուրացած մեկին: Տրիպոլիս է կոչվում Փյունիկեի [քաղաքը],
որ բաժանվել էր երեք ցեղերի՝ արադացիների, տյուրոսցիների և սիդո-
նացիների գաղթականների միջև: Կայսրը գնացել էր Բուտիոսի էմպո-
րիոնը⁴⁸, իր պրոտովեստիարիոս Խրիստոֆորոսի վանքի նավակատիրն
անելու, երբ լուր ստացվեց. թե հրիպուլսեցին սարակինոսների նավա-
տորմիղով Կոստանդնուպոլսի վրա է շարժվում: Կայսրը այդ ժամա-
նա՛յվա դրունգար Ելստաթիոսին նավատորմիղով Տրիպոլսեցու դեմ
ուղարկեց, բայց նա չկարողանալով ընդդիմակայել, ձեռնունայն վերա-
դարձավ: Տրիպոլսեցին հետապնդելով նրան, մտավ Աբյուդոս և հասավ
մինչև Պարիոս⁴⁹: Երբ այդ բանը կայսեր հայտնեցին, նա ընկավ մեծ
մտահոգության ու անել չէճակի մեջ: Ծովային ուժը պրոտոասեկրետ
Հեմերիոսին⁵⁰ տալով, նրան Տրիպոլսեցու դեմ ուղարկեց: Հեմերիոսը,
սնցնելով Հելլեսպոնտոսի Աբյուդոսը (այստեղ գաղութ էին հիմնել մի-
լետացիք, իսկ Հելլեսպոնտոս անունը պարտական է Ֆրիքսոսի քույր
Հելլենին, որն այնտեղ ծովն ընկավ: Իսկ էդեսական ծովն իր անունը
պարտական է այժի նման խոյսցող ջրերի հոսանքին)⁵¹, խարիսխ գցեց
Կիրյուրրայի Ստրոբիլոսում⁵²: (Ստրոբիլոս անունը կապ ունի վայրի
դիրբի հետ, իսկ Կիրյուրրա՝ Մարոսի և Կիդրամոսի եղբայր Կիրյուր-
րոսի անվան) և Համպակոսում⁵³ (անունը կապ ունի լույսի փայլա-
տակման հետ, որ գիշեր ժամանակ, փոկայեցվող աղոթքներով քա-
ղաքի հիմնադրման ժամանակ բոցկլտաց, և քաղաքի հիմքերը ամուր
դրվեցին): Տրիպոլսեցին ալնուհետև անցավ Իմբրոս⁵⁴ (այդպես է կոչ-
վում Ենթոսի որդի Իմբրոսի անունից, որի զավակ Ստափյուլոսը, Դիո-
նիսիոսի ամենասիրելի թոռն էր), ապա Սամոթրակեի վրայով Թասոս⁵⁵
հասավ: (Հին մարդիկ Թասոսը Ոսկե էին անվանում, իսկ Սամոթրա-
կեն նախկինում թերակղզի էր Թրակիայում, որին, գազաններով լի լի-
նելու պատճառով, Թերիուսա էին ասում: Դա հավերժահարսերի սրբա-
զան վայրն էր: Հետագայում ջրի հոսանքը թերակղզին կղզու վերա-
ձեց: Նրան տիրեցին սամոսցի գաղթականներ և Սամոթրակե կոչեցին):
Տրիպոլսեցին այստեղ հանդիպեց ընտանիքներին, բայց մոտենալ սն-

դամ շահամարձակվեց նրանց նավատորմիդին և ինքնաբերաբար (նրան աստված էր հեռու քշում) շրջվեց և գալով Թեսաղոնիկե, գրավեց այն, գերի վերցրեց նրա զորավարին՝ մականունը կացիլակիոս⁵⁸, շատերին պոռոռեց, բազում արյունահեղություն կատարեց⁵⁷:

21. Ոմն Հռոդոֆիլես կուբիկաւարիոս, որ ինչ-որ գործով Սիկիլիա էր ուղարկվել և իր մոտ ուներ հարյուր լիստոսկի, ճանապարհին հիւանդացավ և կանգ առավ Թեսաղոնիկեում՝ լուգանք ընդունելու և հանգրստանալու: Տրիպոլսեցին սրուն իր ճանկը գցեց, իմանալով, որ նա ոսկի ունի, բայց այն պատճառով, որ նա պնդում էր, թե ոչինչ չունի. բաղում խոշտանգումների ենթարկելով, սպանեց: [Հռոդոֆիլեսը] ոսկին ճանապարհին էր թողել, և ասեկրեստ Միմեոնն այնտեղից անցնելիս, վերցրեց այն: Իր այդ արարքի համար [Սիմեոնը] ստացավ պատրիկի պատվաստիճանը և պրոտոասեկրեստի պաշտոնը: Երբ Տրիպոլսեցին որոշեց կործանել քաղաքը, Սիմեոնը նրան ոսկի առաջարկեց, որպեսզի նա հրաժարվի քաղաքը կործանելու մտքից: Այդպես էլ եղավ, և սարակինոսների նավատորմիդը թողեց հեռացավ: Հեմերիոսը, իմանալով այդ բոլորի մասին, նետվեց նրանց հետևից: [Սարակինոսները] խարիսխ գցեցին Կրեոնեում և մնացած ավարը բաժանեցին նրա բնակիչներին⁵⁹. որից հետո իրենց հայրենիքը վերադարձան, Հեմերիոսին ձեռնունաւն թողեցին Հեմոնում:

22. Կայսրը Անատոլիկոն բանակաթեմի փոխզորավար էր նշանակել Արգիրոսների լավագույն ու անվանի ընտանիքից⁶⁰ սերող, իր ֆիզիկական ուժով, հզորությամբ, խոհեմությամբ, քաջությամբ, լրբեմտությամբ, խելամտությամբ ու արդարությամբ օժտված ու հռչակված պատրիկ Եվստաթիոսին⁶⁰: Սա Անդրոնիկոս Դուկասի հետ ոչ թե մեկ, այլ բաղում անգամներ արշավեց իսմայելացիների դեմ և նրանց պարտության մատնեց: Հաղարացիները սարսափում էին Եվստաթիոս Արգիրոսից, պատմում են, թե նրա անունն անդամ նրանց մեջ վախ ու սարսուռ էր առաջացնում: Սամոնասը, ձևացնելով, թե ուզում է գրնալ Դամատրիում գտնվող և Սպիրու կոչվող իր վանքը, իր դրամներով ու ձիերով փախուստի է դիմում և յուրաքանչյուր կայանում⁶¹ պետական ձիերի ջլերը կտրում: Կայսրը նրան հետապնդելու ուղարկեց հետերիարխ Վասիլ Կամատերոսին և Գեորգ Կրենիտեսին: Երբ Սամոնասը պիտի Հալիս գետն անցներ, դրունգար Նիկեփոր Կալլոնասը հասավ ու բռնեց նրան: Սամոնասը շատ էր պաղատում Կալլոնասին. խոստանում նրան բաղում դրամ տալ, բայց երբ տեսավ, որ անհնար է նրան համոզել, ձևացրեց, թե գնում է Սիրիքայի⁶² խաչին աղոթելու: Վրա հա-

սավ Անդրոնիկոս Դուկասի որդի Կոստանդինը և նրան առնելով վերադարձավ քաղաք: Կայսրը հրամայեց [Սամոնասին] կեսար վարդապետանն արգելափակեն, իսկ Կոստանդինին հարցրեց՝ Սամոնասն հիրավի՞ Ասորիք էր ուզում փախչել: Իմանալով, որ իսկապես այդպես էր, նա կարգադրեց Կոստանդինին, երբ սենատորներն իրեն հարց տան, այդ մասին ոչինչ չասի, այլ պարզապես հայտնի, թե նա Սիրիքա աղոթելու էր գնացել: Կայսրն ուղում էր, որ Սամոնասը ներման արժանանա: Կայսրը, գումարելով սենատոր, մեջտեղ հրավիրեց Կոստանդինին և հարց տվեց. «Երդվիր հանուն աստծո և իմ կյանքի և ասա, Սամոնասն իսկապես Ասորիք էր փախչում, թե՞ ոչ»: Կոստանդինը վախեցավ երդումից (նախապես նա խոստացել էր իրականությունը թաքցնել, բայց պայմանով, որ դա կատարի առանց երդվելու, պարզապես հարցին պատասխան տված լինելու համար) և բոլորի առջև խոստովանեց, թե նա Ասորիք էր փախչում: Կայսրը զայրացած, նրան դուրս հանեց, իսկ Սամոնասը չորս ամիս կեսարի տանն արգելափակված մնաց, առանց իրավունք ունենալու հանդիպելու կայսեր, որից հետո արժանացավ նրա տեսակցության:

23. Լևոնը Զոեից, իր շորրորդ կնոջից որդի ունեցավ, Կոստանդինին, որի ծննդյան պահին գիսավոր աստղ հայտնվեց: Նա իր ճառագայթները դեպի արևելք էր գցում և երևաց քառասուն օր ու գիշեր: Նորածինը մկրտվեց Մեծ եկեղեցում, սուրբ աստվածահայտնության տոնին՝ ձեռամբ Նիկողայոս պատրիարքի: Նրան սուրբ ավագանից ընդունեցին [կայսեր] հարազատ եղբայր Աղեքսանդրը, պատրիկ Սամոնասը և բոլոր պաշտոնավոր անձինք: Այն ժամանակ էր, որ Կյուֆից՝ վտարվեցին անառակ կանայք, և այն ծերանոցի վերածվեց: Լևոն կայսրը պսակվեց Զոեի հետ՝ ձեռամբ երեց Թովմայի (դրա համար նա կարդալույծ արվեց), և նրան թագուհի հռչակեց: Այդ պատճառով պատրիարքը թույլ շտվեց կայսեր եկեղեցի մտնել, և նա ստիպված մետատորիոն⁶⁴ էր անցնում աջ կողմից:

24. Սամոնասը այն պատճառով, որ գործակցում էր կայսեր սմեն տեսակի ապօրինի ու վատ գործերին, առաջ քաշվեց և պարակիմոմենոս դարձավ: Նրանք [երկուսով] սկսեցին եկեղեցու դեմ դավեր նյութել: Կայսրը կանչեց Նիկողայոս պատրիարքին (դա փետրվար ամսի մեկին էր), և երկուսով նրան շատ պաղատեցին թույլ տա կայսեր եկեղեցի մտնել, բայց դիմադրության հանդիպելով, ժողովից հետո պատրիարքին մի փոքր նավ նստեցրին և Բուկոլենոնից Հիերիա ափն անցկացրին, որտեղից նա մեծ դժվարությամբ (առատ ձյուն էր նստած)

մի կերպ հասավ Գալակրենի [վանքը]: Պատրիարք է ձեռնադրվում սինկելլոս Եվթիմիոսը⁶⁵, սրբաղղեստ, ժուժկալ և աստվածապաշտ մի մարդ, որի մասին պատմում են, թե հայրապետությունը աստվածային հայտնությունից ստացավ: Կայսրը մտադիր էր մի վատ օրենք հրապարակել, համաձայն որի տղամարդը իրավունք ունի երրորդ, նույնիսկ չորրորդ անգամ ամուսնանալ: Այդ հարցում նրան աջակցում էին բազմաթիվ ամենաուսյալ մարդիկ:

25. Հունիս ամսին Լևոն կայսրը Կոստանդին Լիսի կողմից հրավեր ստացավ գալ սուրբ Առաքելոյ [եկեղեցու] մոտ գտնվող իր վանքի նավակատիքն անելու և սեղան նստելու: Բարձրացավ լիպս կոչվող քամին⁶⁶, այն երեք օր սաստիկ փչեց, սասանեց տներ ու եկեղեցիներ, այն աստիճան, որ բոլորը բացօթյա վայրեր փախան, ենթադրելով, որ աշխարհի վերջն է եկել: Բայց աստծո մարդասիրությամբ անձրև տեղաց, որը և դադարեցրեց այդ փոթորիկը:

26. Հոռմայեցիների դեմ հազարացիների նավատորմիղ դուրս եկավ: Կայսրը դրոմոսի լոգոթետ Հեմերիոսին համայն նավատորմիղի ծովակալ նշանակեց: Անդրոնիկոս Դուկասը հրաման ստացավ միանալ Հեմերիոսին և միասին մարտնչել հազարացիների դեմ: Սամոնասը, այն բանի համար, որ Անդրոնիկոսը մատենել էր իր փախուստը, դարձել էր նրա ոխերիմ թշնամին և նրա տակն էր փորում, ոտքերին թակարդ լարում: Նա մեկին թելադրեց Անդրոնիկոսին գաղտնի նամակով հալտնի՝ նավ չնստի, քանզի իբրև թե Հեմերիոսը Սամոնասի հորդորով կայսրից քեզ ձերբակալելու և կուրացնելու կարգադրություն է ստացել: Եվ ահա, երբ հազարացիները վրա հասան, Հեմերիոսը Անդրոնիկոսին բազմիցս կոչ արեց իավ նստի, բայց նա հետ կանգնեց, ընդդիմացավ դրան, որով Հեմերիոսը միայնակ, սուրբ առաքյալ Թովմայի հիշատակի օրը, հազարացիների հետ կռվի բռնվեց և մեծ հաղթանակ տարավ: Անդրոնիկոսը, դրան իրազեկ դառնալով, հուսալքված, իր ազգականներով ու ծառաներով⁶⁷ Կուբալա կոչվող քաղաքը⁶⁸ գրավեց և ապրստամբություն բարձրացրեց⁶⁹: Սամոնասը, որ վաղուց էր երազում նման առիթ ձեռք գցել, ասաց կայսեր. «Ես քեզ միշտ չէի՞ ասում, տե՛ր, որ Դուկասը ապստամբ ու խռովարար է, քո թագավորության թշնամին»: Կայսրը, առանց հապաղելու, Գրիգորասին ուղարկեց՝ Իվերիացի կոչվածին⁷⁰, որ սխուլերի դոմեստիկոս էր և Անդրոնիկոսի խնամին, նրա [խռովությունը] ճնշելու: Անդրոնիկոսը, իմանալով այդ մասին, ինչպես և նիկողայոս պատրիարքի եկեղեցուց վտարվելու, տնով տեղով փախավ այն ժամանակ հոռմայեցիների դեմ արշավանքի դուրս եկած

Հագարացիների մոտ: Ամերմումնին նրան վառք ու պասովով ընգունեց: Կայսրը ցավեց Անդրոնիկոսի համար, նա մտադիր էր նրան իր ստորագրությամբ նամակ ուղարկել և կոչ անել վերադառնալ հոռմայեցիները երկիրը: Ոմանք կայսեր խորհուրդ տվեցին սիրաշահել պրետորիոնում [բանտարկված] սարակինոսներից: Որևէ մեկին և ստորագիր նամակով Ասորիք ուղարկել: Կայսրը այդպես էլ արեց, կարմիր թանաքով ստորագրեց, խրիսովուլով կնքեց և դրեց կարճ, սպիտակ մոմի ֆատլիոնի մեջ: Երբ սարակինոսը պալատից դուրս եկավ, Սամոնասը կանչեց նրան ու ասաց. «Դու տեղյակ ես ունեցածիդ էության» և ավելացրեց, թե իր ձեռքում եղած մոմը Ասորիքը կկործանի: Նրան դրամ տալով, հորդորեց գրությունը Ուզերին⁷² հանձնել: Նա գնալով այդպես էլ արեց: Անդրոնիկոսին բռնեցին և իր բոլոր ազգականներով բանտ նետեցին: Անդրոնիկոսը տեղեկանալով, որ կատարվածը Սամոնասի նսնգության արդյունքն է, հարկադրաբար ինքն էլ, իր հետ եղողներն էլ հավատարաց եղան: Ինչ վերաբերում է նրա որդի Կոստանդինին, ապա նա համոզվելով, որ ամենևին չեն թույլատրի այնտեղից հեռանալ, [Անդրոնիկոսի] խորհրդով փախչում է Ասորիքից և իր մարդկանց հետ կայսեր մոտ վերադառնում: Կայսրը նրան առատ նվերներ տվեց, և, կանգնելով մեր Տիրոջ, Փրկչի պատկերի արևելյան կողմը, ասաց նրան. «Քեզ թյուրիմացության մեջ չգցի շատերի կողմից Լրդվող երգը, թե հոռմայեցիների վրա Կոստանդինն է թագավորելու: Երգվում եմ հանուն ամենատես դատաստանի և մեր Տիրոջ պատկերի, որ թեպետև անունդ Կոստանդինն է, թագավորությունը քոնր չի լինելու, այն ի վերուստ և ի սկզբանե ընծայված է՝ իմ պաշտելի որդուն, ինչպես այդ մասին ինձ տեղեկացրել են բոլորավարժ սուրբ այրեր: Եթե դու փորձես [որդուս] սպանել, այս դռնից ներս քո մարմնից անջատված գլուխն է մտնելու»: Այդպես էլ եղավ: Երբ նա ապստամբություն բարձրացրեց, արյան ճապաղիքով ու հողով շաղախված նրա գլուխը այդ դռնից ներս մտցվեց:

27. Կայսրը ինչ-որ կասկածի հիման վրա Եվստաթիոսին, մականունը՝ Արգիրոս, վիզլայի դրոնգարի պաշտոնից ազատեց և ուղարկեց Խարսիանոն, իր՝ Եվստաթիոսի տունը⁷³: Ճանապարհին՝ Արայում⁷⁴, նա իր սպասավորներից մեկի կողմից թունավորվեց ու մեռավ: Նրան թաղեցին Սպյունինում⁷⁵, Արայի գագաթին: Հետագայում նրա որդիներ Պոթոսն ու Լեոնը, որ մանգլավիտի⁷⁶ պասիվն ունեին, նրա աճյունը տարան թաղեցին սուրբ Եղիսաբեթի, իրենց պապ տուրմարխ Լեոնի կողմից սրբազործված տոհմական վանքում, Խարսիանոն բանակա-

թեմում: Հենց այս [Լևոն տուրմարխն] էր, որ ստացավ Արգիրոս մականունը, կամ իր մարմնի մաքրության ու անարատության⁷⁷, կամ գեղեցիկ ու առնական դեմքի, կամ էլ իր քաջության ու արիության պատճառով: Քանզի Միքայել կայսեր ժամանակ այս այրի նման կովոդ դինվոր չկար, նա Տեֆրիկեի սարակինոսներին⁷⁸ իր ռազմիկներով բազմիցս պարտության մատնեց, կոտորեց ու կորստյան մատնեց: Նրա անունն ու համբավը միայն բավական էին, որ վախ ու սարսափ տարածեին:

23. Ռազմագերիների փոխանակության համար Տարսոնից եկան այն Աբելբակեսը⁷⁹ և Սամոնասի հայրը: Նրանց ընդունեց կայսրը, այդ առիթով փայլուն հարդարելով Մագնավրայի [պալատը]: Նա ամբողջությամբ զարդարեց և Մեծ եկեղեցին, հագարացիներին ցույց տվեց սրբազան ամբողջ սպասքը, թեև վայել չէր քրիստոնեական կարգուկանոնին՝ այլակրոն ու այլազգի մարդկանց ղուցադրել աստծո պատարագը համար սահմանված սպասքը: Սամոնասի հայրը ցանկություն հայտնեց միանալ որդուն, բայց վերջինս մերժեց, դեռ ավելին, նա հորդորեց նրան տուն վերադառնալ և հավատարիմ մնալ սեփական կրոնին. ասելով. «Եթե կարողացա, անհապաղ ես քո մոտ կվերադառնայիս»:

29. Հոգեգալստյան օրը Լևոն կայսրը իր որդի Կոստանդին⁸⁰ [կայսրը] թագադրեց՝ ձեռամբ եվթիմիոս պատրիարքի: Իսկ Սամոնասն իր ծառա Կոստանդինին⁸¹, որն անցյալում մագիստրոս և կանիկլիոս Վասիլի մոտ էր ծառայել, տվեց կայսրուհուն՝ նրան սպասավորելու: Լևոնն ու ինքը՝ կայսրուհին, նրան այնքան սիրեցին, որ Սամոնասը նախանձից սկսեց նրան զրպարտել, որ իր կայսրուհու հետ է հարաբերվում: Կայսրը դա ճշմարիտ համարելով, նրան սուրբ Տարասիոսի վանքն ուղարկեց և վանական խուզեց. նա հենց իրեն՝ Սամոնասին կարգադրեց այդ բանն անել: Շատ շանցած [կայսրը] ցանկացավ նրան վերստին իր մոտ բերել և Սամոնասին հրամայեց [Կոստանդինին] Սպիրոն վանքը տեղափոխի: Երբ կայսրը գնաց Դամատրի և ճաշեց Սամոնասի վանքում, այնտեղ Կոստանդինն տեսավ և իսկույն հրամայեց նրան աշխարհականի զգեստներ հագցնել: Ապա նրան տվեցին ճաշի ժամանակ կայսեր գործածած բաժակը: Նա կայսեր հետ պալատ վերադարձավ: Սամոնասը տեսնելով, որ կայսեր սերը դեպի Կոստանդինը գնալով ու ժեղանում է, մեծագույն կիտոնիտի և Միքայել Յիրիթոնի հետ, նրա գրագիր Կոստանդին Հոռդիոսի ձեռքով կայսեր հասցեին բազում հայհոյանքներով լի մի գրություն են մոգոնում և գցում մետատորիոն: Երբ կայսրը եկավ Մեծ եկեղեցի և եղավ մետատորիոնում, իր աղոթած

տեղում գտավ [այդ գրությունը], որն ընթերցելով շատ տխրեց: Նա ուզում էր իմանալ ո՞վ է այդ բանն անողը: /30/ Տեղի ունեցավ լուսնի խավարում: Կայսրը Սիննադոնի մետրոպոլիտ Պանտալեոնին հրավիրեց խավարման հետևանքներն իմանալու: [Պանտալեոնի] կալսեր մոտ գնալու միջոցին Սամոնասը հարց տվեց նրան. «Փորձանքն ո՞ւմ գլխին է պայթելու»: Նա պատասխանեց. «Քո: Իայց եթե կարողացար անցնել հունիսի տասներեքը, դրանից հետո քեզ հետ ոչ մի վատ բան չի կատարվի»: Իսկ կայսեր ասաց, թե լուսնի խավարումը վկայում է, թե փորձանքը [կայսրության] երկրորդ մարդու գլխին է պայթելու: Կայսրը ենթադրեց, թե խոսքը իր եղբայր Աղեքսանդրին է վերաբերում: Իսկ Ծիրիթոնը հետագայում մեկուսի խոստովանեց կայսեր, թե գրությունը Սամոնասն էր սարքել: Կայսրը Սամոնասին անմիջապես իր տունը վռնդեց, վանական խուզեց և ուղարկեց Մարտինակիոսի վանքը⁸². Իսկ Կոստանդինին նշանակեց պարակրիմմենոս: Նրա համար [կայսրը] նոսիեում վանք կառուցեց, ուր Եվթիմիոս պատրիարքի հետ գնաց ու նավակատիքն արեց:

31. Հոկտեմբեր ամսին լոգոթետ Հեմերիոսի և հագարացիներ Դամիանոսի⁸³ ու Լևոնի միջև ծովամարտ տեղի ունեցավ, երբ Սամոսում զորավար էր հետագայում թագավորած Լեոմանոսը⁸⁴: Հեմերիոսը պարտվեց և հազիվ փրկվեց, նրա հետ եղած գրեթե բոլորը վտանգվեցին⁸⁵:

32. Լևոնը հիվանդացավ որովայնային ախտով և սարսափելի հյուծվեց, այն աստիճան, որ հազիվ կարողացավ, կայսերական ընդունված կարգի համաձայն, պահոց առթիվ գնալ [Մագնավրա], ուր ասաց. «Դուք տեսնում եք, ինչպես եմ ես հյուծվել, հիվանդությունից տանջված: Ես Քրիստոսի հարությանը ձեզ հետ չեմ լինի»: Մեծ եկեղեցու կերուլարիաներում⁸⁶ հրդեհ բռնկվեց, հրո ճարակ դարձան պատրիարքական սակելլայի գրասենյակն ու փաստաթղթերը: Ինդիկտիոնի 15-րդ տարվա մայիս ամսի 11-ին, երեքշաբթի օր վախճանվում է Լևոն կայսրը, թագավորությունը թողնելով իր եղբայր Աղեքսանդրին: Պատմում են, որ երբ Լևոնը տեսավ իր մոտ եկող Աղեքսանդրին, ասաց. «Տասներեք ամիս հետո կգա վատ ժամանակը»: Նա շատ պաղատեց նրան իր որդի Կոստանդինին սատար կանգնի: